

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY WOBEC OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Opracowanie:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Puławach

Anna Górzyńska

Renata Puchala

Małgorzata Szymańska

Publikacja dystrybuowana bezpłatnie, sfinansowana ze środków Projektu „Siła jest w nas” realizowanego w ramach Programu „Sprawiedliwość”, finansowanego ze środków funduszy norweskich i środków krajowych.

Nakład: 2 000 szt.

W publikacji wykorzystano treści ze strony internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej: www.przemocymowimystop.mriips.gov.pl

Szanowni Państwo,

Przekazujemy w Państwa ręce informator, który powstał w celu poszerzenia wiedzy mieszkańców Puław, w szczególności osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, na temat przemocy domowej. Pomimo różnorodnych działań, mających na celu ograniczenie tego zjawiska, w tym kampanii społecznych zwiększających świadomość na temat przemocy, problem ten nadal istnieje i wymaga uwagi oraz systemowych rozwiązań.

Warto zaznaczyć, iż przemoc zdarza się we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia i sytuacji ekonomicznej. Od wielu lat statystycznie najczęściej przemocy doświadczają kobiety. Coraz częściej jednak mówi się o przemocy wobec osób starszych czy osób z niepełnosprawnościami.

Niezależnie od tego, kto podlega przemocy i kto ją stosuje, jest ona zjawiskiem wymagającym interwencji i stosownych działań pomocowych. Pamiętajmy, że przemoc sama nie zniknie, a z czasem może narastać. Pierwszym krokiem powinno być przezwyciężenie własnych obaw i strachu przed zmianami. Przerwanie milczenia, ujawnienie problemu i zgłoszenie go odpowiednim służbom daje szansę na zatrzymanie przemocy i udzielenie niezbędnej pomocy osobie krzywdzonej. Przemocy w rodzinie, niezależnie jaką formę przybiera, nic nie usprawiedliwia!

Poradnik ten został opracowany przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puławach i zawiera podstawowe informacje, niezbędne do rozpoznania zjawiska przemocy, rozumienia jego mechanizmów, lepszej ochrony przed przemocą. Ujęta w nim perspektywa dotyczy osób doświadczających przemocy, jak i stosujących przemoc oraz świadków, odgrywających istotną rolę w przeciwdziałaniu przemocy.

Nie bądźmy obojętni na ból i cierpienie, zwłaszcza tych najbardziej bezbronnych: osób starszych i niepełnosprawnych.

Paweł Maj

Prezydent Miasta Puławy

Beata Wagner

Dyrektor Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej w Puławach

PODSTAWOWE PRAWA KAŻDEGO CZŁOWIEKA

Masz prawo żyć w domu bezpiecznym, wolnym od przemocy

Masz prawo żądać szacunku i godnego traktowania

Masz prawo do swobodnego wyrażania swoich poglądów, nawet jeśli osoba krzywdząca myśli inaczej

Masz prawo współuczestniczyć w podejmowaniu decyzji dotyczących spraw domu, rodziny, dzieci i wydatków

Masz prawo do popełniania błędów

Masz prawo do swobodnego kontaktu z przyjaciółmi, znajomymi, rodziną, bliskimi

Masz prawo prosić po pomoc, kiedy czujesz się zagrożony/-a. To nie Ty, a osoba stosująca przemoc powinna odczuwać wstyd

Masz prawo do podejmowania pracy, nauki, rozwijania zainteresowań

Twoje potrzeby są równie ważne, jak potrzeby innych ludzi

JAKIE INFORMACJE TU ZNAJDZIESZ?

I. PRZEMOC WOBEC OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

6

1. INFORMACJE OGÓLE
2. DEFINICJA, MECHANIZMY PRZEMOCY
3. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY
4. MITY I STEREOTYPY
5. GRUPY SZCZEGÓLNEGO RYZYKA

II. PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”

15

III. ZADANIA SŁUŻB I INSTYTUCJI W PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY

17

IV. JESTEŚ OSOBĄ DOŚWIADCZAJĄCĄ PRZEMOCY

26

1. AUTODIAGNOZA
2. CO MOŻESZ ZROBIĆ?
3. NA JAKIE FORMY WSPARCIA MOŻESZ LICZYĆ?
4. GDZIE SZUKAĆ POMOCY?

V. JESTEŚ OSOBĄ STOSUJĄCĄ PRZEMOC

33

1. AUTODIAGNOZA
2. JAKIE KONSEKWENCJE CI GROŻĄ?
3. CO MOŻESZ ZROBIĆ?
4. PROGRAMY PRZEZNACZONE DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC
5. GDZIE SZUKAĆ POMOCY?

VI. JESTEŚ ŚWIADKIEM PRZEMOCY

41

1. NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ?
2. CO MOŻESZ ZROBIĆ?

VII. PROJEKT „SIŁA JEST W NAS”

43

I. PRZEMOC WOBEC OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

1 INFORMACJE OGÓLNE

Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i osób z niepełnosprawnościami stanowi istotny problem społeczny, który jest niestety bardzo powszechny. Zachodzące procesy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa każą przypuszczać, że skala tego zjawiska będzie się zwiększać. Polska jest bowiem jednym z najszybciej starzejących się krajów Europy. Obecnie już więcej niż co piątego mieszkańca Polski można zaliczyć do grona seniorów (przyjmując za próg starości wiek 60 lat), a – zgodnie z przewidywaniami GUSU – w roku 2040 więcej niż co trzeci Polak będzie w wieku 60+, natomiast w 2050 roku do tej grupy będzie należało czterech na dziesięciu mieszkańców naszego kraju.

Zjawisko przemocy w rodzinie prowadzi do poważnego naruszenia zasad współżycia rodzinnego, społecznego, norm moralnych i prawnych, ale także do tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych urazów. Przemoc nie tylko wprost narusza prawo osoby do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego, ale również ogranicza i uniemożliwia korzystanie z innych praw i wolności, które człowiekowi przysługują.

Osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami stanowią grupę szczególnie zagrożoną przemocą. Jest to spowodowane uwarunkowaniami związanymi m.in. z wiekiem, stanem zdrowia, zależnością od innych oraz brakiem świadomości swoich praw. Ograniczenia w mobilności i izolacja społeczna utrudniają ujawnianie aktów przemocy, szukanie pomocy. Uczucie wstydu, lęku i strachu przed sprawcą, który nierzadko jest jedynym opiekunem, obawa przed umieszczeniem w placówce opiekuńczej sprawiają, że osoby starsze i niepełnosprawne w milczeniu przeżywają swój ból i cierpienie.

Należy pamiętać, że bez powiadomienia służb lub właściwych organów oraz dalszej współpracy z nimi, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jest znacznie utrudnione.

Trzeba poznać swoje prawa, wyjść z cienia i pozwolić sobie pomóc!

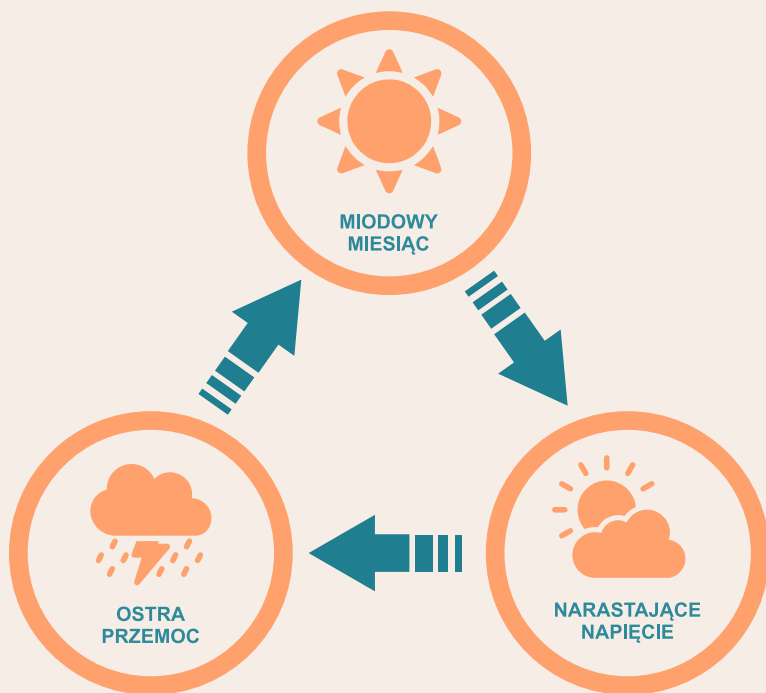
2 DEFINICJA, MECHANIZMY PRZEMOCY

Czym jest przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych?

Są to celowe działania lub zaniedbania ze strony opiekuna lub innej osoby, które powodują cierpienie, krzywdę lub poważne ryzyko skrzywdzenia osoby starszej lub niepełnosprawnej. Przemocą jest każdy akt godzący w osobistą wolność i integralność osoby, zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z własną wolą, a także poniżające traktowanie stanowiące naruszenie jej godności.

Cykl przemocy:

Przemoc domowa w większości przypadków nie kończy się na jednorazowym zdarzeniu, przeważnie ma charakter długotrwały. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że osoba, która raz zastosowała przemoc wobec bliskich, zrobi to znowu. Zachowania o charakterze przemocowym pojawiają się w pewnym schemacie, tzw. „**cyklu przemocy**”, składającym się z trzech faz.

Faza narastania napięcia

Początkiem cyklu przemocy jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia. **Osoba stosująca przemoc** staje się rozdrażniona, przestaje kontrolować swoją złość i gniew, szuka pretekstu do kłótni, awantury. Narastają sytuacje konfliktowe.

Osoba doświadczająca przemocy zaczyna szukać możliwości rozładowania sytuacji. Przeprasza opiekuna za swoje zachowanie, uspokaja go, wywiązuje się z wielką starannością ze swoich obowiązków i spełnia zachcianki drugiej strony. Robi wszystko, aby uniknąć kolejnej awantury. W tej fazie mogą pojawić się problemy psychosomatyczne – bóle głowy, żołądka, bezsenność – jest to wynik narastania napięcia, które po pewnym czasie staje się nie do zniesienia.

Faza ostrej przemocy

Napięcie, które narastało od jakiegoś czasu, znajduje swój upust. **U sprawcy** dochodzi do wybuchu zachowań agresywnych, które mogą objawiać się biciem pięściami, przedmiotami, kopaniem, grożeniem bronią, ostrymi narzędziami, duszeniem. Można zaobserwować również silne natężenie agresji słownej.

Osoba krzywdzona może wtedy zostać poważnie pobita, zraniona. Od strony psychologicznej następstwem doznawania przemocy może być: apatia, depresja, a w konsekwencji nawet samobójstwo. W tej fazie osoba krzywdzona najczęściej wzywa Policję, zwraca się o pomoc.

Faza miodowego miesiąca

Jest to faza skrucy i okazywania miłości, podczas której **sprawca** przeprasza, deklaruje, że żałuje swojego zachowania. Składa obietnice, że to już się nie to powtórzy, okazuje skrucę, ciepło i miłość.

Osoba doświadczająca przemocy zaczyna wierzyć w tłumaczenia, w to, że przemoc była tylko incydem. Życie rodziny staje się znowu piękne i pełne nadziei. Jeśli wcześniej osoba doświadczająca przemocy weszła na drogę prawną (złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, sprawa rozwodowa itp.) w tej fazie może się wycofać z tych działań, wierząc, że sytuacja wróciła do normy i przemoc już nie powróci. Zwykle faza miodowego miesiąca jednak mija, cykl zatacza krąg i znowu pojawia się faza narastania napięcia, w końcu przemoc wraca.

W miarę upływu czasu fazy „cyklu przemocy” powtarzają się z większą intensywnością. Faza miodowego miesiąca staje się krótsza, a do „wybuchu” dochodzi coraz częściej.

Przemoc fizyczna - naruszanie nietykalności fizycznej

Jest intencjonalnym zachowaniem sprawcy, powodującym uszkodzenie ciała albo niosącym takie ryzyko. Najłatwiej ją udowodnić, bo często pozostawia ślady, obrażenia.

Jakie przybiera formy?

bicie, popychanie, szarpanie, kopanie, policzkowanie, duszenie, wykręcanie rąk, karmienie z użyciem siły, pozbawianie jedzenia, stosowanie środków uspokajających, przedawkowanie leków, ograniczanie dostępu do łazienki, lub innych pomieszczeń, zamykanie samotnie w domu lub w jednym pomieszczeniu, nieodpowiednia temperatura w pomieszczeniu, pozbawianie spokoju, snu.

Co powinno zwrócić naszą uwagę?

rany, siniaki, bolące miejsca, złamania, spadek jakości w zakresie higieny osobistej i wyglądu zewnętrznego, wysypki, nagła utrata masy ciała, głód, pragnienie, zmiany w zachowaniu.

Przemoc psychiczna - naruszenie godności osobistej

Bywa nazwana też emocjonalną. Nie pozostawia tak oczywistych dowodów na ciele – jednak jest przyczyną wewnętrznego cierpienia i bólu. Sprawca domaga się posłuszeństwa we wszystkich dziedzinach życia. Często towarzyszą jej groźby i demonstrowanie siły.

Jakie przybiera formy?

krzyki, wyzwiska, groźby, ciągła krytyka, szykanowanie z powodu wieku, niepełnosprawności, upokarzanie, wyśmiewanie, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie kontaktu lub izolowanie od innych, bliskich osób (zakazy wychodzenia z domu, przyjmowania gości, korzystania z telefonu), odebranie prawa do podejmowania własnych decyzji, groźenie porzuceniem lub umieszczeniem w domu opieki, wykorzystywanie do wykonywania prac ponad siły.

Co powinno zwrócić naszą uwagę?

depresja, wycofanie się, złość, samookaleczanie, zmiany w zachowaniu, zmiany nastroju, strach, przerażenie, agresja, obniżenie poczucia własnej wartości, zwiększenie pobudliwości lub apatia.

Przemoc ekonomiczna – naruszenie własności

Jest związana z przejmowaniem kontroli nad finansami osoby krzywdzonej oraz bezprawnym i niewłaściwym używaniem własności i zasobów osoby zależnej. Prowadzi do całkowitego uzależnienia finansowego od sprawcy.

Jakie przybiera formy?

odbieranie renty lub emerytury, wydzielanie czy zabieranie pieniędzy, pozbawianie karty płatniczej, zmuszanie do podpisywania zobowiązań finansowych, do zmiany testamentu, do przepisywania darowizn, nieruchomości, dóbr, pieniędzy, fałszerstwo, nadmierne obciążanie kosztami, zabieranie przedmiotów, niszczenie rzeczy osobistych, lub własności.

Co powinno zwrócić naszą uwagę?

brak pieniędzy, nagle zmiany w testamencie lub decyzje o podjęciu pożyczki lub kredytu, ograniczenie zdolności prawnej seniora (m. in. ubezwłasnowolnienie) w celu nabycia korzyści majątkowych. Starsze osoby narażone są na wykorzystanie ze strony tzw. „łowców spadków”, czy „miłośników starszych partnerów”.

Przemoc seksualna – naruszenie intymności

To przedmiotowe traktowanie drugiego człowieka w celu zaspokojenia własnego popędu seksualnego. Ma miejsce gdy dochodzi do zmuszania osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowania aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu.

Jakie przybiera formy?

gwałt, molestowanie, obnażanie się, zmuszanie do nieakceptowanych form współżycia, pieszczot i praktyk seksualnych, do oglądania treści pornograficznych, niechciane żarty o podtekście seksualnym, krytykowanie zachowań seksualnych.

Co powinno zwrócić naszą uwagę?

choroba weneryczna, infekcje moczu, podarte i zakrwawione ubrania, dyskomfort podczas siedzenia i chodzenia, zmiany w zachowaniu.

Zaniedbanie - naruszanie obowiązku opieki

Jest to odmowa lub niewywiązywanie się z powinności wobec osoby zależnej przez osoby odpowiedzialne za zapewnienie opieki. Polega na niezaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osoby.

Jakie przybiera formy?

odmowa podania pożywienia, leków, niedawanie środków na utrzymanie, pozbawienie ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, zaniedbywanie czynności pielęgnacyjnych, pozostawianie w niewłaściwych warunkach lokalowych i bytowych, brak okazywania uczuć, odrzucanie.

Co powinno zwrócić naszą uwagę?

znaczące obniżenie nastroju, depresja, nerwowość, pobudzenie, lękliwość, labilność emocjonalna, strach, alienowanie się, wpadanie w gniew lub apatyczność; obniżone poczucie własnej wartości.

Szukanie wyjścia z sytuacji przemocy daje szansę na jej przerwanie!

Stosowanie przemocy nierzadko postrzegane jest jako prywatna sprawa, w którą nikt nie powinien się wtrącać, a nie przestępstwo ścigane z urzędu. Silne i często ponadczasowe przekonania, przekazywane z pokolenia na pokolenie są bardzo często niezgodne z rzeczywistością i nieprawidłowo oddają obraz przemocy w rodzinie, usprawiedliwiając ją.

Mity i stereotypy – bo o nich mowa - przekonują o słuszności braku reakcji ze strony świadków przemocy, osoby krzywdzone zmuszają do milczenia, powstrzymują przed szukaniem pomocy z zewnątrz, a sprawców utwierdzają w przekonaniu o bezkarności ich czynów.

To już się więcej nie powtórzy.

NIEPRAWDA!

Jeżeli nie zostaną podjęte działania wobec osoby stosującej przemoc – przemoc się powtórzy i może przybrać na sile.

Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele.

NIEPRAWDA!

Przemoc ma „wiele twarzy”. To także poniżanie, obelgi, grożenie, zastraszanie – a więc przemoc psychiczna.

Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.

NIEPRAWDA!

Przemoc występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od wykształcenia, sytuacji zawodowej, czy materialnej.

Jeśli ktoś jest bity to znaczy, że na to zasłużył.

NIEPRAWDA!

Nikt nie zasługuje na krzywdzenie bez względu na to co zrobił, czy powiedział. Nikt nie ma prawa znęcać się nad drugą osobą.

Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.

NIEPRAWDA!

Alkohol z pewnością ułatwia sprawcy stosowanie przemocy domowej, jednak nie jest jej bezpośrednią przyczyną.

Gwałt w małżeństwie nie istnieje.

NIEPRAWDA!

Każdy ma prawo do decydowania o swoim życiu intymnym, akt ślubu nie odbiera tego prawa.

5 GRUPY SZCZEGÓLNEGO RYZYKA

Dlaczego osoby starsze i niepełnosprawne doznają przemocy?

Osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami stanowią grupę szczególnie narażoną na różne formy przemocy. Jest to spowodowane uwarunkowaniami związanymi m.in. z wiekiem, stanem zdrowia, zależnością od innych, w tym od opiekuna stosującego przemoc, brakiem świadomości swoich praw.

Ryzyko wystąpienia przemocy może być też związane z wzorcami środowiskowymi, które utwierdzają sprawcę w przekonaniu, że ma prawo do podejmowania - bez konsultacji-decyzji dotyczących osób pozostających pod jego opieką, do kontrolowania ich prywatności, izolowania.

Problem „dziedziczenia przemocy” i nadużywania alkoholu to także czynniki, które zwiększają ryzyko wystąpienia przemocy.

Rozpoznanie przemocy wobec osób niepełnosprawnych, zwłaszcza z głębszą niepełnosprawnością i problemami w komunikowaniu się jest bardzo trudne, dlatego często podlegają one przemocy długotrwałej. Osoby te nie mogą się samodzielnie obronić. Czasem są izolowane od kontaktów z otoczeniem, co minimalizuje ich szanse na uzyskanie pomocy. Są więc niejednokrotnie bezbronni, zależni od otoczenia, a to sprzyja krzywdzeniu.

Należy podkreślić, że przemocy w rodzinie częściej doznają kobiety. Kobiety z niepełnosprawnościami są w większym stopniu narażone na przemoc, nadużycia i dyskryminację, niż kobiety bez niepełnosprawności.

**Za przemoc zawsze odpowiedzialny jest ten, kto ją stosuje!
Nic nie usprawiedliwia przemocy!**

Co powstrzymuje osoby krzywdzone przed zgłoszeniem przemocy?

Osoby starsze i niepełnosprawne rzadko szukają wsparcia, zgłaszają problem. Zwykle zaprzeczają, że dzieje im się krzywda, usprawiedliwiają sprawcę, często obwiniają siebie za zaistniałą sytuację.

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) tylko do 6% przypadków złego traktowania osób 60+ jest zgłaszanych do instytucji. O większości przypadków przemocy, której doświadczają w swoich domach osoby starsze, chore i zależne od innych, możemy się nigdy nie dowiedzieć.

Przyczyny niezgłaszania przemocy ze strony opiekuna:

- **Strach** – osoba starsza czy niepełnosprawna może obawiać się eskalacji przemocy, oraz tego, że spotka ją kara za ujawnienie prawdy i jej sytuacja pogorszy się. Powstrzymuje ją również obawa przed umieszczeniem w domu pomocy społecznej, lęk przed gniewem lub utratą opiekuna.
- **Wstyd i poczucie winy** – są one wyrazem niskiej samooceny seniora i osoby niepełnosprawnej. Osoby te nie chcą przyznać, że doznają przemocy ze strony swoich dzieci czy wnuków, gdyż mają poczucie obowiązku chronienia ich. Nierzadko jako rodzice czują się odpowiedzialni za zachowanie swych dorosłych dzieci. Są przekonani, że to wina ich własnego sposobu wychowania.
- **Nadzieja lub brak nadziei i bezradność** – osoby starsze i niepełnosprawne wierzą, że relacje z opiekunem czy rodziną ulegną poprawie, że sytuacja zmieni się na lepsze lub odwrotnie – straciły nadzieję i poddają się, nie widząc wyjścia z przemocowej sytuacji.
- **Brak wsparcia i wiedzy** – osoby starsze i niepełnosprawne często nie mają wiedzy o swoich prawach i formach pomocy, nie mają w swoim otoczeniu osób, którym mogą zaufać. Często nie ufają też ośrodkom zajmującym się problematyką przemocy.
- **Pozostawanie w tzw. „cyklu przemocy”** – doznawanie cierpień, próby zmian zachowania opiekuna, chęć utrzymania relacji z nim wydają się osobom krzywdzonym mniej dotkliwe i bardziej oswojone, niż zgłoszenie problemu, przerwanie cyklu.

**Aby zatrzymać spiralę przemocy trzeba przerwać milczenie!
Im wcześniej, tym lepiej!**

II. PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”

Czym jest procedura „NIEBIESKIE KARTY”?

Jest to procedura interwencji w rodzinie, w której dochodzi do przemocy. Ma na celu zatrzymanie przemocy i pomoc w wychodzeniu z tej sytuacji. Działania w ramach procedury są realizowane przez przedstawicieli różnych służb, indywidualnie dostosowane do potrzeb danej rodziny.

Co ułatwia?

- dokumentowanie przypadków przemocy
- podejmowanie interwencji
- organizowanie pomocy

Kiedy należy ją wszcząć?

Procedura powinna zostać uruchomiona w sytuacji podejrzenia, że w rodzinie może dochodzić do przemocy. Taką informację przedstawiciele służb mogą uzyskać od:

- świadka przemocy
- osoby doznającej przemocy
- kiedy sami zauważą niepokojące sygnały podczas kontaktu z rodziną.

! Ważne:

Procedura ma charakter interwencyjny i jej uruchomienie nie wymaga zgody osoby doznającej przemocy domowej i stosującej przemoc domową.

Procedura prowadzona jest niezależnie od innych postępowań, w szczególności postępowania karnego, rodzinnego lub cywilnego.

Kto może ją wszcząć?

Wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w sytuacji powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych podejrzenia stosowania przemocy domowej, lub w wyniku zgłoszenia przez świadka przemocy domowej, przez przedstawiciela jednej z instytucji wymienionych ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Uprawnieni do wszczęcia procedury

POLICJA

funkcjonariusz Policji

POMOC SPOŁECZNA

pracownik socjalny,
asystent rodziny

OCHRONA ZDROWIA

lekarz,
pielęgniarka, położna,
ratownik medyczny

OŚWIATA

nauczyciel,
pedagog,
psycholog

GKRPA

przedstawiciel Gminnej
Komisji Rozwiązywania
Problemów Alkoholowych

ŻW

żołnierz
Żandarmerii Wojskowej

Czym jest grupa diagnostyczno-pomocowa?

Za realizację procedury „NIEBIESKIE KARTY” odpowiedzialna jest **grupa diagnostyczno-pomocowa**, w której skład zawsze wchodzi:

pracownik socjalny - pracuje głównie z osobą doznającą przemocy domowej

funkcjonariusz Policji - pracuje z osobą stosującą przemoc domową

mogą wchodzić też:

• **inni przedstawiciele służb i instytucji uprawnieni do wszczęcia procedury**

• **kurator sądowy**

Monitorowaniem procedury „NIEBIESKIE KARTY” zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny**, w którego skład wchodzi przedstawiciele pomocy społecznej, Policji, sądu, oświaty, ochrony zdrowia, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacji pozarządowych oraz fakultatywnie: prokuratury, Żandarmerii Wojskowej oraz przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy m.in. tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz koordynowanie działań wyżej wymienionych podmiotów.

III. ZADANIA SŁUŻB I INSTYTUCJI W PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY

Pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej oraz ich rodzinom jest zadaniem realizowanym przez różne służby społeczne, instytucje. Warto wiedzieć do czego są zobowiązane, jaki rodzaj pomocy oferują oraz jakie prawa przysługują osobom szukającym pomocy.

POLICJA

Policja ustawowo zobowiązana jest do podjęcia stosownych kroków, aby osoba doświadczająca przemocy mogła czuć się bezpiecznie w swoim domu. Skuteczna interwencja polega na zatrzymaniu sprawcy stwarzającego zagrożenie dla otoczenia.

Zgodnie z przepisami prawa od funkcjonariuszy Policji można oczekiwać:

- interwencji;
- udzielenia pierwszej pomocy lub zapewnienia pomocy medycznej;
- zabezpieczenia dowodów oraz sporządzenia dokładnego opisu zdarzenia;
- zatrzymania sprawcy przemocy domowej;
- wszczęcia postępowania przygotowawczego w przypadku stwierdzenia lub zgłoszenia przestępstwa;
- późniejszego przekazania na wniosek sądu lub prokuratury dokumentacji policyjnej, jako dowodów w postępowaniu;
- uczestniczenia na wezwanie sądu, jako świadek w sprawie karnej;
- udzielenia informacji osobom doznającym przemocy w zakresie przysługujących im praw oraz możliwościach uzyskania pomocy;
- wszczęcia procedury „NIEBIESKIE KARTY” - podczas interwencji lub w innym momencie kontaktu z Policją – najlepiej z dzielnicowym;
- przeprowadzenia rozmowy interwencyjnej z osobą stosującą przemoc;
- systematycznych wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa osób objętych procedurą „NIEBIESKIE KARTY”;
- zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa poprzez wydanie wobec sprawcy przemocy nakazu natychmiastowego opuszczenia mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się;
- odebrania broni palnej, amunicji oraz dokumentów potwierdzających legalność posiadania broni osobom stosującym przemoc w związku z zagrożeniem życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy domowej;
- udzielenia informacji o tym, kto interweniuje – imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, nazwa i siedziba jednostki.

Warto zapisać numery służbowe policjantów oraz datę i godzinę ich przyjazdu – może to być ważny dowód w sprawie karnej!

PROKURATURA

Osoby doznające przemocy, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze lub na Policji zawiadomienia o przestępstwie ściganym z urzędu lub wnioski o ściganie sprawcy przemocy (przestępstwa ścigane na wniosek osoby poszkodowanej).

Przy podejrzeniu popełnienia przestępstwa prokuratura ma obowiązek:

- wszcząć postępowanie przygotowawcze celem sprawdzenia, czy popełniono przestępstwo;
- zebrać i zabezpieczyć dowody;
- ująć sprawcę;
- w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy w postaci np. dozoru policyjnego lub wystąpić do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania;
- w zależności od oceny materiału dowodowego, postępowanie może zakończyć się skierowaniem do sądu aktu oskarżenia lub być umorzone.

Przy zakładaniu sprawy karnej istotne są dowody:

- zaświadczenia lekarskie (obdukcje lub zaświadczenia lekarskie np. od lekarza pierwszego kontaktu);
- zeznania świadków – zeznawać w sprawie mogą osoby obce i członkowie rodziny (wystarczy podać dane świadków, nie trzeba pytać ich o zgodę). Mogą świadczyć: **świadkowie bezpośredni** – osoby, które widziały/słyszały dane zajście, lub **świadkowie pośredni** – osoby, które nie były bezpośrednimi świadkami przemocy domowej, jednak znają historię np. z relacji osób doznających przemocy;
- „NIEBIESKA KARTA”;
- interwencje Policji;
- sprawozdanie z kasety z nagraniem awantury domowej (polega na dokładnym przepisaniu wszystkiego co znajduje się na takiej kasecie, bez własnych komentarzy);
- zaświadczenia o uczestnictwie w programach pomocowych dla osób doznających przemocy w rodzinie.

Założenie sprawy karnej jest bezpłatne.

SĄD

Osoba dotknięta przemocą może poszukiwać sposobów ochrony oraz pomocy w postępowaniu karnym, ale także rodzinnym – prowadzonym przez tzw. sąd opiekuńczy oraz w postępowaniu cywilnym – prowadzonym przez sąd cywilny.

Sąd Rejonowy – Wydział Rodzinny i Nieletnich

Sąd Rodzinny jest po to, by chronić interesy dziecka i rodziny. Rozstrzyganie spraw odbywa się w oparciu o Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy, ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz inne ustawy. Można tam składać następujące wnioski i pozwy:

- Wniosek o ograniczenie władzy rodzicielskiej
- Wniosek o zawieszenie władzy rodzicielskiej
- Wniosek o pozbawienie władzy rodzicielskiej
- Pozew o zasądzenie alimentów na dziecko (bezpłatny)
- Wniosek o uregulowanie sposobu kontaktowania się z dziećmi
- Sprawy przeciwko nieletniemu zdemoralizowanemu, lub który popełnił czyn karalny
- Wniosek o wgląd w sytuację dziecka
- Wniosek o zakaz osobistej styczności z dziećmi
- Wniosek o przysposobienie
- Wniosek o wydanie dziecka
- Wniosek o rozstrzygnięcie istotnych spraw dotyczących dziecka
- Pozew o przyczynianie się do zaspokojenia potrzeb rodziny (bezpłatny)
- Wniosek o nakazanie wypłacania małżonkowi wynagrodzenia za pracę drugiego małżonka

Sąd Rejonowy Wydział Cywilny

Rozstrzyganie spraw odbywa się w oparciu o Kodeks cywilny i inne ustawy z zakresu prawa cywilnego. Można tam składać m.in. następujące wnioski:

- Pozew o zniesienie małżeńskiej wspólności majątkowej
- Wniosek o podział majątku wspólnego
- Pozew o eksmisję
- Wniosek, w trybie art. 11a Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia mieszkania (niezależnie od postępowania karnego)
- Środki izolacji sprawcy od pokrzywdzonego w postępowaniu cywilnym
 - Uprawnienie do złożenia wniosku o zobowiązanie osoby stosującej przemoc do opuszczenia mieszkania przysługuje osobie dotkniętej przemocą, wspólnie zamieszkującej ze sprawcą - członkiem rodziny. Przesłanką jest czynienie szczególnie uciążliwym wspólnego zamieszkiwania poprzez zachowanie polegające na stosowaniu przemocy.

Sąd Okręgowy Wydział Cywilny

Rozstrzyganie spraw odbywa się w oparciu o Kodeks cywilny, Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy oraz wiele innych ustaw z zakresu prawa cywilnego. Można tam składać m.in. następujące wnioski:

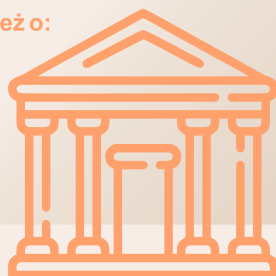
- Wniosek/pozew o separację
- Pozew o rozwód
- Pozew o unieważnienie małżeństwa

W trakcie tych spraw Sąd z urzędu zajmie się:

- rozstrzygnięciem o władzy rodzicielskiej nad wspólnymi dziećmi;
- alimentami na dzieci.

Fakultatywnie, jeśli strony o to wnoszą sąd orzeka też o:

- sposobie korzystania ze wspólnego mieszkania;
- eksmisji;
- podziale wspólnego majątku, jeśli obie strony są co do sposobu podziału zgodne;
- alimentach na jednego z małżonków.

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna ma umożliwić osobom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać oraz zapobiegać powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest też udzielana w przypadku przemocy domowej.

W sytuacji przemocy domowej pracownicy pomocy społecznej są zobowiązani do:

- interweniowania w środowisku w celu sprawdzenia sytuacji bezpośrednio w miejscu zamieszkania konkretnej rodziny/osoby – w sytuacji podejrzenia występowania przemocy, krzywdzenia (w tym zaniedbania) dzieci;
- wszczęcia procedury „NIEBIESKIE KARTY” i uczestnictwa w jej realizacji;
- odebrania dziecka z rodziny, gdy w związku z przemocą jego zdrowie lub życie jest zagrożone. Taka decyzja może być podjęta w porozumieniu z funkcjonariuszem Policji oraz przedstawicielem ochrony zdrowia.

W ramach procedury „NIEBIESKIE KARTY” pracownik socjalny:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby dotkniętej przemocą domową;
- udziela kompleksowych informacji o:
 - możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc;
 - formach pomocy dzieciom doświadczającym przemocy domowej oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc;
 - możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby dotkniętej przemocą domową;
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby dotkniętej przemocą domową;
- zapewnia osobie dotkniętej przemocą domową, w zależności od potrzeb, schronienie w całonocowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- może prowadzić rozmowy z osobami stosującymi przemoc, na temat konsekwencji stosowania przemocy i informuje o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii oraz udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych lub programach dla osób stosujących przemoc domową.

KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Komisje działają przy urzędach gminy/miasta/dzielnicy. Ich działania koncentrują się na profilaktyce uzależnień – czyli zapobieganiu uzależnianiu się kolejnych osób – oraz na przeciwdziałaniu negatywnym skutkom nadużywania alkoholu osób już uzależnionych.

Podstawowym zadaniem komisji jest prowadzenie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego. Powyższą procedurę wdraża się wobec osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny.

Od przedstawicieli Komisji możemy oczekiwać:

- diagnozowania problemu nadużywania alkoholu oraz występowania przemocy domowej;
- udzielania kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania wsparcia i obowiązujących procedurach;
- prowadzenia procedury zobowiązania do leczenia odwykowego osoby nadużywającej alkoholu w tym:
 - kierowania na badania przez biegłych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu;
 - wnioskowania do sądu o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- przeprowadzenia rozmowy informującej o prawnych konsekwencjach nadużywania alkoholu i stosowania przemocy wobec bliskich;
- wszczęcia procedury „NIEBIESKIE KARTY” w przypadku powzięcia informacji o przemocy domowej;
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadomienia prokuratury i wnioskowania o objęcie rodziny działaniami prewencyjnymi, np. poprzez wizyty dzielnicowego.

OCHRONA ZDROWIA

Przeciwdziałanie przemocy domowej leży w kompetencjach ochrony zdrowia, ponieważ przemoc często towarzyszą wyraźne uszkodzenia zdrowia fizycznego i występują zaburzenia zdrowia psychicznego. Pomocy możemy oczekiwać od osób wykonujących zawód medyczny taki jak: lekarz, pielęgniarka, położna i ratownik medyczny.

Od pracownika ochrony zdrowia możemy oczekiwać:

- wszczęcia procedury „NIEBIESKIE KARTY”;
- wydania bezpłatnego zaświadczenia o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy
 - Każdy lekarz jest zobowiązany do wystawienia na prośbę pacjenta zaświadczenia lekarskiego o doznanych obrażeniach i podjętym leczeniu. Zaświadczenie może stanowić dowód w postępowaniu sądowym;
- poinformowania organów ścigania (Policji i prokuratury) o popełnieniu przestępstwa;
- zapewnienia pomocy medycznej;
- wspierania przedstawicieli pomocy społecznej i Policji przy podejmowaniu decyzji o zabraniu dziecka z rodziny, w której na skutek przemocy zagrożone jest jego zdrowie i życie;
- interwencji w przypadku prawdopodobieństwa popełnienia samobójstwa, lub gdy osoba chora psychicznie zagraża zdrowiu i życiu innych.

OŚWIATA

Pracownicy oświaty zostali włączeni w działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie – mają oni bowiem możliwość wnikliwej obserwacji swoich uczniów.

W sytuacji przemocy w rodzinie przedstawiciel oświaty:

- wszczyna procedurę „NIEBIESKIE KARTY” w wyniku informacji uzyskanych od świadka, dorosłej osoby doznającej przemocy (np. jednego z rodziców), lub relacji dziecka krzywdzonego;
- obejmuje dziecko pomocą psychologiczno-pedagogiczną;
- pedagog szkolny ma prawo rozmawiać z dzieckiem bez obecności rodziców w celu rozpoznania jego sytuacji rodzinnej i ustalenia potrzeb;
- może zwracać się o wgląd w sytuację dziecka do sądu rodzinnego;
- inicjuje współpracę z ośrodkiem pomocy społecznej w celu zbadania sytuacji dziecka.

IV. JESTEŚ OSOBĄ DOŚWIADCZAJĄCĄ PRZEMOCY

1

AUTODIAGNOZA

Czy osoba, z którą mieszkasz:

- uderzyła Cię lub szarpała?
- krzyczy na Ciebie, wyśmiewa Cię, szantażuje, izoluje od znajomych, sąsiadów?
- odbiera Ci telefon i prawo do podejmowania samodzielnych decyzji?
- szantażuje, grozi umieszczeniem w domu opieki?
- wykorzystuje Cię do wykonywania prac ponad Twoje siły (np. przy opiece nad wnukami, pracach polowych, prowadzeniu gospodarstwa)?
- odmawia Ci opieki, dostępu do lekarza i leków, zaniedbuje Twoją higienę?
- odbiera Ci emeryturę, rentę albo kartę płatniczą?
- odmawia Ci jedzenia?
- zmusza Cię do współżycia seksualnego?
- jej agresywne zachowania wzbudzają u Ciebie strach?
- wyrządza innego rodzaju krzywdę?

Jeśli na któreś z tych pytań odpowiedziałeś „TAK”

DOŚWIADCZASZ PRZEMOCY!

!

Warto to wiedzieć!

Doznawanie przemocy nie pozostaje bez wpływu na Twoje zdrowie i życie – niesie za sobą szereg negatywnych konsekwencji. Oprócz tego, że doświadczasz poczucia bezradności, samotności, strachu, możesz mieć też zaburzenia snu, obniżony nastrój, bóle głowy, żołądka. Możesz cierpieć na depresję czy popaść w uzależnienie.

!

Pamiętaj! Przemoc nie hartuje człowieka, przemoc osłabia!

Nikt nie ma prawa traktować Cię w sposób uwłaczający Twojej godności, a powołane do tego służby – Policja, pomoc społeczna, przedstawiciele ochrony zdrowia, oświaty, Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych są zobowiązane podejmować interwencje, by zatrzymać przemoc.

W procesie wychodzenia z przemocy warto korzystać ze wsparcia innych osób – rodziny, przyjaciół, znajomych - oraz specjalistów – zarówno pracujących w ośrodkach wsparcia w Twoim miejscu zamieszkania, jak i działających w instytucjach ogólnopolskich.

Porozmawiaj z kimś, komu ufasz.

Zwróć się do przyjaciół, rodziny, sąsiadów. Porozmawiaj z lekarzem rodzinnym, pielęgniarką środowiskową, pracownikiem pomocy społecznej, dzielnicowym, nauczycielem, księdzem.

Nie usprawiedliwiaj przemocy.

Nikt nie ma prawa Cię krzywdzić. Takiego zachowania nie tłumaczą problemy osobiste, ekonomiczne, alkohol czy trudny charakter.

Zwróć się o pomoc do instytucji, które pomagają osobom doświadczającym przemocy.

Możesz tam uzyskać niezbędne informacje, potrzebną pomoc, wsparcie i ochronę.

Spotkaj się z psychologiem.

Takie wsparcie pomoże Ci uwierzyć w swoje możliwości, pozbyć się uczucia wstydu i bezsilności.

Przemoc można przerwać!
Nie wstydź się prosić o pomoc!

Prawo zabrania stosowania przemocy i krzywdzenia swoich bliskich!

W sytuacji zagrożenia WZYWAJ POLICJĘ (telefon: 997 lub 112).

Za każdym razem domagaj się wszczęcia procedury „**NIEBIESKIE KARTY**”. Policja ma obowiązek zapewnić Ci bezpieczeństwo.

**Pamiętaj, że przemoc domowa
JEST PRZESTĘPSTWEM ŚCIGANYM Z URZĘDU.**

Oznacza to, że organy ścigania są zobowiązane do wszczęcia postępowania, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że to przestępstwo zostało popełnione. Skomplikowanych problemów rodzinnych często nie da się rozwiązać bez uruchomienia procedury prawnej. Procedura ta jest po to, żeby Cię chronić. Nie wstydź się. Za przemoc odpowiedzialny jest ten, kto Cię krzywdzi, a nie TY.

Możesz liczyć na BEZPŁATNĄ POMOC.

Dokładne informacje uzyskasz, dzwoniąc na numer
Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
NIEBIESKA LINIA: 801 12 00 02

**Nigdy nie jest
za późno, żeby
szukać pomocy!**

**Przemoc sama nie zniknie i z czasem może narastać.
Nie jesteś sam – są ludzie, którzy chcą i mogą Ci pomóc.**

Porada prawna, psychologiczna, medyczna.

Bezpłatne badania lekarskie i zaświadczenie lekarskie o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej.

Uniemożliwienie osobie stosującej przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego mieszkania, zakaz kontaktowania się i zbliżania do osoby doznającej przemocy domowej.

Bezpieczne schronienie w ośrodku wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.

Pomoc w uzyskaniu mieszkania – jeśli mieszkanie, które obecnie zajmujesz nie należy do Ciebie.

Pomoc w uzyskaniu alimentów od dorosłych dzieci lub wnuków.

GDZIE SZUKAĆ POMOCY?

PODMIOTY I INSTYTUCJE Z OBSZARU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ W PUŁAWACH

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Puławach

ul. Leśna 17, pon-pt. 7:15-15:15, wt. 8:00-16:00
tel. 81 458 69 87/78, **e-mail:** zespol.interdyscyplinarny@mops.pulawy.pl
www.mops.pulawy.pl

Komenda Powiatowa Policji w Puławach

ul. Wojska Polskiego 6
tel. 47 812 32 10, **e-mail:** dyzurni.kpppulawy@lu.policja.gov
www.pulawy.policja.gov.pl

Prokuratura Rejonowa w Puławach

ul. Lubelska 7, pon.-pt. 7:00-15:00
tel. 81 886 10 07 / 04, **e-mail:** biuro.podawcze.prpul@prokuratura.gov.pl
www.prokuratura.lublin.pl

Sąd Rejonowy w Puławach

ul. Lubelska 7, pon: 7:30-18:00, wt-pt: 7:30-15:30
tel. 81 888 93 00, **e-mail:** biuro@pulawy.sr.gov.pl
www.pulawy.sr.gov.pl

I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych

al. Partyzantów 6A, 24-100 Puławy
tel. (81)888 55 83 wew. 5
e-mail: sekretariat_kk@pulawy.sr.gov.pl

II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich

al. Partyzantów 6A, 24-100 Puławy,
tel. (81)888 55 83 wew. 6
e-mail: sekretariat_kk@pulawy.sr.gov.pl

GDZIE SZUKAĆ POMOCY?

PODMIOTY UDZIELAJĄCE WSPARCIA OSOBOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY W PUŁAWACH

Nazwa podmiotu	Oferowana pomoc
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Puławach ul. Leśna 17, pon.-pt. 7:15-15:15, wt. 8:00-16:00 tel. 81 458 62 01 e-mail: sekretariat@mops.pulawy.pl www.mops.pulawy.pl Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia w Puławach ul. Kołłątaja 64, pon.-pt. 7:00 - 19:00 tel. 81 458 67 78 telefon zaufania: 81 458 67 77 www.mops.pulawy.pl	• grupa wsparcia dla osób doznających przemocy • grupowy trening kompetencji osobistych • grupowy trening umiejętności wychowawczych • grupowe treningi umiejętności społecznych dla dzieci • grupa wsparcia dla rodziców • indywidualne wsparcie psychoterapeutyczne i psychologiczne • indywidualne wsparcie psychologiczne i pedagogiczne dla dzieci • wsparcie prawne
Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Puławach ul. Centralna 16, pon.-pt. 8:00 – 19:00 tel. 81 450 25 01 e-mail: spozoz@szpitalpulawy.pl www.szpitalpulawy.pl	• wsparcie grupowe dla osób współuzależnionych • indywidualne wsparcie psychoterapeutyczne • konsultacje psychiatryczne
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach Ośrodek Interwencji Kryzysowej al. Królewska 3, pon. 8:00-16:00, wt.-pt. 7:00-18:00 tel.: 81 888 53 05 / 06 bezpłatna infolinia: 800 110 001 e-mail: centrum@pcpr.pulawy.pl www.pcpr.pulawy.pl	• wsparcie psychologiczne dla osób i rodzin dotkniętych przemocą w siedzibie ośrodka oraz podejmowanie interwencji w miejscu zamieszkania • poradnictwo prawne z zakresu prawa rodzinnego • pomoc psychologiczna w ramach bezpłatnej infolinii • udzielanie schronienia w Hostelach dla osób doznających przemocy domowej
Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego Program Pomocy Całodobowej ul. Wólka Profecka 26 całodobowa bezpłatna infolinia: 800 306 833 e-mail: psoczp@poczta.onet.pl www.psozpp.wixsite.com	• całodobowy telefon zaufania dla osób doznających przemocy • udzielanie schronienia w hostelu
Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Poszkodowanym „Agape” Filia Puławy ul. Słowackiego 32, pon. 13:00-18:00, wt. 8:00-15:00, śr. 14:00-15:00 tel.: 81 534 38 87, 782 515 474 www.agape.lublin.pl	• udzielanie wsparcia psychologicznego • konsultacje prawne • konsultacje ze specjalistą terapii uzależnień

GDZIE SZUKAĆ POMOCY?

OGÓLNOPOLSKIE PODMIOTY I PRZYDATNE LINKI

Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”

bezpłatna infolinia - 22 668 70 00
telefon kryzysowy - 116 123
www.niebieskalinia.pl, e-mail: sekretariat@niebieskalinia.pl

Centrum Praw Kobiet

tel./faks. (22) 622-25-17
e-mail: sekretariat@cpk.org.pl
www.cpk.org.pl

Pomocne linki:

www	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	www.gov.pl/web/rodzina
www	Ministerstwo Sprawiedliwości	www.gov.pl/web/sprawiedliwosc
www	Rzecznik Praw Obywatelskich	www.brpo.gov.pl
www	Rzecznik Praw Dziecka	www.brpd.gov.pl
www	Helsińska Fundacja Praw Człowieka	www.hfhr.pl
www	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	www.fdds.pl
www	Portal Stop Przemocy	www.stopprzemocy.org
www	Fundacja Projekt Starsi	www.projektstarsi.pl

Telefony:

☎	116 123	Kryzysowy Telefon Zaufania, Instytut Psychologii Zdrowia
☎	22 635 09 54	Telefon zaufania dla osób starszych, Stowarzyszenie mali bracia Ubogich
☎	537 375 505	Telefon dla osób starszych Fundacja Projekt Starsi
☎	222 309 900	Linia całodobowa dla osób pokrzywdzonych przestępstwem i świadków
☎	800 107 777	Całodobowy telefon interwencyjny, Centrum Praw Kobiet

V. JESTEŚ OSOBĄ STOSUJĄCĄ PRZEMOC

1

AUTODIAGNOZA

Zastanów się:

- czy uderzyłeś lub szarpałeś osobę starszą lub niepełnosprawną, którą się opiekujesz?
- czy zauważyłeś, że Twoje agresywne zachowania wzbudzają u niej strach?
- czy krzyczysz na nią, wyśmiewasz, szantażujesz, izolujesz, odbierasz telefon i prawo do podejmowania własnych decyzji, a może grozisz umieszczeniem w domu opieki?
- czy wykorzystujesz osobę starszą lub niepełnosprawną do wykonywania prac ponad jej siły (np. przy opiece nad wnukami, pracach polowych, prowadzeniu gospodarstwa)?
- czy odmawiasz jej opieki, dostępu do lekarza i lekarstw, zaniedbujesz jej higienę?
- czy odbierasz jej emeryturę lub rentę albo wykorzystujesz jej zaufanie do pozbawienia jej dóbr materialnych?
- czy ograniczasz jej dostęp do jedzenia, głodzisz ją?
- czy zmuszasz osobę starszą lub niepełnosprawną do współżycia seksualnego?
- czy wyrządziłeś jej innego rodzaju krzywdę?

Jeśli na któreś z tych pytań odpowiedziałeś „TAK”

ISTNIEJE DUŻE PRAWDOPODOBIENSTWO, ŻE STOSUJESZ PRZEMOC!!!

Trzeba to wiedzieć!

Każda krzywda wyrządzona osobie starszej czy niepełnosprawnej – przemoc fizyczna, psychiczna, ekonomiczna, seksualna, a także zaniedbania występujące pod postacią pozbawiania tej osoby odpowiedniej opieki – narażająca na niebezpieczeństwo, naruszająca godność, powodująca szkody i cierpienie, **może zostać uznana za przestępstwo** (art. 207 Kk).

Takich zachowań nie tłumaczą: ani trud związany z opieką nad starszym rodzicem, babcią czy dziadkiem, ani problemy ekonomiczne bądź alkohol, czy też brak kontroli nad emocjami.

**Przemoc jest sytuacją społeczną, w której nikt nie wygrywa.
Każda strona ponosi straty...**

2 JAKIE KONSEKWENCJE CI GROŻĄ?

ZNĘCANIE TO PRZESTĘPSTWO, za które grozi odpowiedzialność karna. Za znęcanie się nad osobą starszą lub niepełnosprawną, podobnie jak nad innymi bliskimi osobami, grozi kara pozbawienia wolności **od 3 miesięcy do 5 lat**.

Trzeba również liczyć się z negatywnymi konsekwencjami wynikającymi z prawa cywilnego oraz z kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Obowiązujące przepisy pozwalają Policji, prokuraturze i sądowi na szybką reakcję wobec osoby stosującej przemoc.

Należy liczyć się z poniesieniem określonych konsekwencji, np.:

Interwencja Policji lub zatrzymanie

Zakaz zbliżania się lub kontaktowania z osobą, którą krzywdziłeś

Nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania, bez względu na to, kto jest jego właścicielem

Zasądzenie odszkodowania na rzecz osoby pokrzywdzonej

Ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej i ograniczenie kontaktów z dziećmi – jeśli przemoc była stosowana wobec nich

Dezaprobatą otoczenia

Służby i instytucje, takie jak: Policja, pomoc społeczna, oświata, ochrona zdrowia, Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych mają obowiązek podejmować interwencję zawsze, gdy zachodzi podejrzenie takiego czynu i uruchomić procedurę „**NIEBIESKIE KARTY**”. Celem tych działań jest zatrzymanie przemocy i udzielenie pomocy osobom pokrzywdzonym.

Niezależnie od tego, czy w sądzie toczy się postępowanie przeciwko Tobie, czy była interwencja Policji, czy ktoś postawił Ci warunki, czy może konflikty i awantury sprawiły, że atmosfera w domu jest nie do zniesienia, **PAMIĘTAJ**:

! Nigdy nie jest za późno, żeby zmienić swoją postawę!

W sytuacji wszczęcia procedury „NIEBIESKIE KARTY” współpracuj z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno-pomocową.

- Przyjdź na wezwanie i zastosuj się do zaleceń.
Są tam osoby, które chcą pomóc Twojej rodzinie, w tym i Tobie.

Weź udział w bezpłatnych programach przeznaczonych dla osób stosujących przemoc domową:

- programie korekcyjno-edukacyjnym
- programie psychologiczno-terapeutycznym

W razie rozpoznania uzależnienia od alkoholu lub narkotyków zacznij działać.

- Koniecznie podejmij terapię. Jakie masz możliwości, dowiesz się dzwoniąc:

 22 250 63 25 Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

 801 033 242 Infolinia AA

 81 458 67 78 Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Puławach

**! Niektórych ran nie da się już zagoić,
ale na pewno można nie zadawać kolejnych!**

W zmianie zachowania mogą pomóc programy skierowane do osób stosujących przemoc wobec bliskich osób. Mają one na celu w szczególności powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym krzywdzeniem oraz rozwijanie umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy. Są to:

Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową

Programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową

Co warto wiedzieć:

- obie formy oddziaływań są realizowane poprzez spotkania indywidualne lub grupowe;
- prowadzone są przez specjalistów w dziedzinie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym przez psychologów, pedagogów, terapeutów i psychoterapeutów;
- są adresowane do dorosłych osób stosujących przemoc domową, zarówno kobiet jak i mężczyzn;
- mogą w nich uczestniczyć osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień;
- udział w programach może być dobrowolny - samodzielnie zgłosisz chęć uczestnictwa, lub obligatoryjny - wynikać z orzeczenia sądu albo z zalecenia zespołu interdyscyplinarnego.

Adresaci programów to przede wszystkim:

osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy domowej

osoby objęte procedurą „NIEBIESKIE KARTY”, skierowane przez zespół interdyscyplinarny

osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień

osoby, które same zgłoszą się do udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych lub programie psychologiczno-terapeutycznym

Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową

Program korekcyjno-edukacyjny jest jednym ze skutecznych sposobów oddziaływania na osoby stosujące przemoc domową, zawierającym określone elementy i strukturę działań oraz określonym w czasie. Jego skuteczność i efektywność jest oceniana poprzez 3-letni monitoring zachowań osoby, która ukończyła program.

Główne cele programu

Podstawowym celem każdego **programu korekcyjno-edukacyjnego** jest powstrzymanie osoby stosującej przemoc przed dalszym jej stosowaniem wobec osoby najbliższej.

Cele szczegółowe programu korekcyjno-edukacyjnego zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. Główne z nich to:

- ➔ zmiana przekonań odbiorców programów dotyczących stosowania przemocy domowej;
- ➔ powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym krzywdzeniem;
- ➔ uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- ➔ rozwijanie umiejętności samokontroli i współzycia, radzenia sobie z emocjami w sytuacjach trudnych;
- ➔ zmniejszenie skali zachowań opartych na sile i przemocy;
- ➔ wzrost świadomości na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania;
- ➔ kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemocy;
- ➔ uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Programy psychologiczno – terapeutyczne

Program psychologiczno-terapeutyczny skierowany jest przede wszystkim do osób stosujących przemoc domową, potrzebujących pomocy w radzeniu sobie z różnymi problemami osobistymi. Jest skoncentrowany na kliencie, jego sposobie funkcjonowania i myślenia.

Główne cele programu

Programy te mają na celu w szczególności powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym krzywdzeniem oraz rozwijanie umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy.

Cele szczegółowe określono w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy. Główne z nich to:

- ➔ **wzbudzanie motywacji wewnętrznej do zmiany zachowania;**
- ➔ **poszerzenie wiedzy i umiejętności w zakresie powstrzymywania się od zachowań przemocowych;**
- ➔ **pogłębianie wiedzy na temat wpływu przemocy na relacje społeczne;**
- ➔ **nabycie i kształtowanie umiejętności prospołecznych, w tym radzenia sobie ze stresem, lękiem i złością;**
- ➔ **nabycie i doskonalenie umiejętności wychowawczych i rodzinnych opartych na wychowaniu bez przemocy;**
- ➔ **rozwój umiejętności związanych z budowaniem relacji rodzinnych i partnerskich;**
- ➔ **wzmacnianie postawy odpowiedzialności wobec siebie i innych.**

Warto pomyśleć o zmianach!

Trzeba to wiedzieć

Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie obowiązująca od 22 czerwca 2023 r. wprowadziła uregulowania w zakresie udziału osób stosujących przemoc w programach oraz konsekwencje niezastosowania się do wskazanych obowiązków.

Po skierowaniu przez zespół interdyscyplinarny do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym lub programie psychologiczno-terapeutycznym osoba stosująca przemoc domową jest zobowiązana:

- 🔊 zgłosić się do uczestnictwa w programie;
- 🔊 ukończyć program w wyznaczonym terminie;
- 🔊 dostarczyć grupie diagnostyczno-pomocowej zaświadczenie o ukończeniu programu.

Uporczywe niestosowanie się do w/w obowiązków może skutkować nałożeniem kary grzywny albo ograniczenia wolności (art. 66c kodeksu wykroczeń).

**Odpowiedzialność
za stosowanie
przemocy
leży zawsze
po stronie osoby,
która ją stosuje!**

**Nigdy nie jest za późno do podjęcia właściwych kroków,
aby zmienić swoje zachowanie.**

GDZIE SZUKAĆ POMOCY?

PODMIOTY UDZIELAJĄCE WSPARCIA OSOBOM STOSUJĄCYM PRZEMOC W PUŁAWACH

Nazwa podmiotu	Oferowana pomoc
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Puławach ul. Leśna 17, pon.-pt. 7:15-15:15, wt. 8:00-16:00 tel. 81 458 62 01 e-mail: sekretariat@mops.pulawy.pl www.mops.pulawy.pl	• grupowe wsparcie psychologiczne dla osób stosujących przemoc domową. Wsparcie realizowane jest w formie cyklicznych spotkań prowadzonych przez psychologa. Celem zajęć jest nabywanie umiejętności budowania relacji z bliskimi bez agresji i przemocy.
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach Ośrodek Interwencji Kryzysowej al. Królewska 3, pon. 8:00-16:00, wt.-pt. 7:00-18:00 tel.: 81 888 53 05 / 06 bezpłatna infolinia: 800 110 001 e-mail: centrum@pcpr.pulawy.pl www.pcpr.pulawy.pl	• grupowy program korekcyjno-edukacyjny • indywidualne oddziaływania korekcyjno-edukacyjne Wsparcie realizowane przez psychologów i specjalistów z zakresu przeciwdziałania przemocy. Celem oddziaływań jest nabycie i podniesienie kompetencji w radzeniu sobie z emocjami i ich kontrolą ukierunkowane na budowanie bezpiecznych relacji z bliskimi.
Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Puławach ul. Centralna 16, pon.-pt. 8:00 – 19:00 tel. 81 450 25 01 e-mail: spozoz@szpitalpulawy.pl www.szpitalpulawy.pl	• konsultacje diagnostyczne i terapeutyczne • indywidualne wsparcie psychoterapeutyczne • grupowa psychoterapia dla osób uzależnionych • terapia rodzinna • konsultacje psychiatryczne

! Pomoc udzielana przez w/w podmioty jest bezpłatna.

**Zwracając się
po pomoc niczym
nie ryzykujesz!
Ty i Twoja rodzina
możecie tylko
zyskać.**

VI. JESTEŚ ŚWIADKIEM PRZEMOCY

1 NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ?

Osoba doznająca przemocy często ma obawy, aby zgłosić samodzielnie fakt, że doznaje przemocy ze strony bliskich osób. W takiej sytuacji świadek przemocy może odegrać istotną rolę w przerwaniu przemocy i udzieleniu potrzebnej pomocy.

Podejrzewasz, że w Twoim otoczeniu jest krzywdzona osoba starsza lub niepełnosprawna, gdyż:

- byłeś świadkiem jej bicia, szarpania;
- dostrzegłeś na jej ciele rany, zadrapania lub siniaki;
- dawno jej nie widziałeś – uważasz, że ktoś zabrania jej kontaktu ze znajomymi, sąsiadami;
- zauważyłeś, że straciła na wadze (schudła);
- podejrzewasz, że jest wykorzystywana do pracy ponad siły;
- podejrzewasz, że ktoś może zmuszać ją do współżycia seksualnego;
- słyszysz krzyki lub wołania o pomoc dochodzące z mieszkania sąsiadów;
- widzisz, że boi się osoby, z którą mieszka lub która się nią opiekuje.

W zachowaniu opiekuna dostrzegasz symptomy, które Cię niepokoją:

- wygląd zewnętrzny - opiekun czysty i zadbany, podopieczny - odwrotnie;
- opóźnianie zgłoszenia do lekarza;
- podawanie niekonsekwentnych wyjaśnień, brak wyjaśnień lub podawanie absurdalnych wyjaśnień odnośnie zranień i urazów osoby starszej lub niepełnosprawnej;
- zabieranie osoby starszej lub niepełnosprawnej za każdym razem do różnych szpitali i różnych lekarzy;
- niestosowanie się do zaleceń lekarskich;
- brak dbałości o przestrzeganie zalecanej diety osoby zależnej;
- utrudnianie innym osobom kontaktów z osobą starszą lub niepełnosprawną.

**Podejrzewasz, słyszysz, widzisz przemoc?
REAGUJ! Od Twojej reakcji może zależeć czyjeś zdrowie lub życie!**

Odwiedzaj osobę krzywdzoną

Nie pozwól, by czuła się przez wszystkich opuszczona. Bądź czujny na wszelkie symptomy świadczące o krzywdzeniu.

Porozmawiaj z nią

Wysłuchaj i uwierz w to co mówi. Zapytaj, czego potrzebuje. Powiedz, że nie jest winna temu, co się dzieje, a za przemoc odpowiedzialny jest sprawca. Zaoferuj pomoc - Twoje wsparcie może okazać się decydujące dla jej dalszych decyzji.

Poinformuj gdzie szukać pomocy

Powiedz, że pomoc w takiej sytuacji można uzyskać wzywając Policję, rozmawiając z pracownikiem socjalnym, lekarzem rodzinnym, zgłaszając sytuację w szkole/przedszkolu/żłobku dziecka, czy w Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Wezwij lub poinformuj odpowiednie służby:

- Policję: tel. 997, 112
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej: tel. 81 458 62 01
- „NIEBIESKĄ LINIĘ”: tel. 801 12 00 02

Jeśli jesteś na to gotów, porozmawiaj z osobą stosującą przemoc.

Powiedz, że wiesz, co robi i że przemoc może zostać uznana za **PRZESTĘPSTWO**.

Jeśli naprawdę chcesz pomóc - bądź gotowy stanąć w obronie osoby krzywdzonej przed sądem.

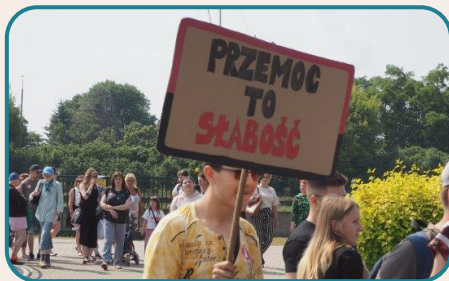
VII. PROJEKT „SIŁA JEST W NAS”

Wydanie informatora zostało zrealizowane w ramach Projektu „Siła jest nas” finansowanego ze środków funduszy norweskich i środków krajowych.

Informacje o Projekcie „Siła jest w nas”

- **Kwota dofinansowania:** 330 tysięcy zł.
- **Termin realizacji:** styczeń – grudzień 2023
- **Realizator Projektu:** Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Puławach
- **Cel Projektu:** rozwój lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy wobec osób 65+ i osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin w Puławach.
- **Uczestnicy Projektu:** mieszkańcy Puław, w szczególności osoby 65+ i osoby niepełnosprawne, zagrożone i doznające przemocy, ich opiekunowie oraz przedstawiciele służb i instytucji.

Zdjęcia z festynu integracyjnego rozpoczynającego kampanię społeczną „Więcej MOCY -STOP przemocy!” w dniu 20 czerwca 2023 r.

Norway grants

Fundusze norweskie i fundusze EOG reprezentują wkład Norwegii w tworzenie Europy zielonej, konkurencyjnej i sprzyjającej integracji społecznej.

W ramach funduszy norweskich i funduszy EOG Norwegia przyczynia się do ograniczenia nierówności społecznych i ekonomicznych oraz wzmocnienia relacji dwustronnych z państwami beneficjentami z Europy Środkowej i Południowej i obszaru Morza Bałtyckiego. Norwegia ściśle współpracuje z UE w ramach Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG). Wraz z pozostałymi darczyńcami Norwegia przekazała 3,3 miliarda euro w ramach kolejnych programów funduszy w latach 1994–2014.

Fundusze norweskie są finansowane wyłącznie przez Norwację i dostępne w państwach, które przystąpiły do UE po 2003 r. Fundusze norweskie na lata 2014- 2021 wynoszą 1,25 miliarda euro.

Priorytety na ten okres to:

1. innowacje, badania naukowe, edukacja, konkurencyjność i godna praca;
2. integracja społeczna, zatrudnienie młodzieży i ograniczenie ubóstwa;
3. środowisko, energia, zmiany klimatu i gospodarka niskoemisyjna;
4. kultura, społeczeństwo obywatelskie, dobre zarządzanie i podstawowe prawa;
5. sprawiedliwość i sprawy wewnętrzne.

Kontakt:

**Miejski Ośrodek Pomocy
Społecznej w Puławach**

ul. Leśna 17

☎ 81 458 62 01

ul. Kołłątaja 64

☎ 81 458 67 73 (70)

✉ sekretariat@mops.pulawy.pl

